

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ВИЩОЮ ГУМАНІТАРНОЮ ОСВІТОЮ

Проаналізовано роль міжнародних освітніх програм в Україні у забезпеченні якості підготовки фахівців гуманітарного профілю, визначено основні результати участі викладачів України та США в міжнародних освітніх програмах.

Ключові слова: міжнародні освітні програми, підготовка фахівців, зарубіжний досвід, підвищення кваліфікації вчителів.

Анализируется роль международных образовательных программ в Украине в обеспечении качества подготовки специалистов гуманитарного профиля, определены основные результаты участия преподавателей Украины и США в международных образовательных программах.

Ключевые слова: международные образовательные программы, подготовка специалистов, зарубежный опыт, повышение квалификации учителей.

The role of the international educational programs in Ukraine in providing the quality of specialists' of humanities preparation, the basic results of participation of teachers of Ukraine and the USA in the international educational programs are described.

Key words: international educational programs, specialists' preparation, foreign experience, teachers' in-service training.

Постановка проблеми. У сучасних умовах особливого значення набуває розвиток міжнародних зв'язків, особливо в галузі освіти. Міжнародні зв'язки в області освіти припускають включення студентів у діалог культур, з метою формування у них системи цінностей як усвідомлених сенсів життя [14].

Система вітчизняної вищої освіти сьогодні перебуває в стані суттєвої модернізації. Це пов'язано з приєднанням нашої держави до Болонської конвенції, метою якої є інтеграція української системи вищої освіти до світового освітнього простору. Серед наслідків Болонських реформ можна відзначити мобільність наукових кадрів, викладачів і студентів вищих навчальних закладів, яка передбачає обмін досвідом та відповідно спілкування іноземною мовою з представниками інших культур [2].

Глобалізаційні тенденції розвитку сучасного суспільства ставлять нові вимоги перед освітою, що відіграє вирішальну роль у становленні молодої людини, яка є найвищою суспільною цінністю, а освіта, її зміст необхідною умовою становлення, всебічного розвитку, самоствердження і творчої самореалізації духовно багаті особистості [5].

Стратегічною метою сучасної освіти є формування високоосвіченої, інтелігентної, самодостатньої творчої особистості з інноваційним типом мислення і діяльності, здатної гідно відповісти на виклики цивілізації.

В останні роки дедалі прозоріше спостерігається тенденція до оволодіння іноземними мовами, які активно набувають статусу соціально-економічного і політичного засобу порозуміння між різними представниками світової спільноти у різноманітних сферах життєдіяльності. Ці реалії об'єктивно зумовлюють розширення функцій іноземних мов і оновлення завдань володіння ними в сучасному суспільстві. Насамперед, це: толерантне ставлення до народів, мова яких вивчається, прилучення до діалогу культур як важливого феномена мирного співіснування і взаємозбагачення; ознайомлення учнів із молодіжною субкультурою, яка перебуває за межами їхнього власного мовного простору, сприяння критичному осмисленню соціальних проблем, усвідомлення життєвих цінностей; творче використання іноземної мови для власного самовираження, усвідомлення мовних розбіжностей з рідною мовою, знання і вміння використовувати особливості її вживання у типових соціальних ситуаціях спілкування [5].

Вивчення світового досвіду служить розвитку і формуванню відкритого педагогічного мислення, при якому освоюється все цінне. Міжнародні освітні програми дозволяють залучитися до тих цінностей виховання і освіти, які знаходяться поза корпоративними, вузькими соціальними і національними інтересами [11].

Для вирішення проблеми впливу міжнародної співпраці на розвиток освітнього середовища педагогічного університету потрібні науково обгрунтовані дослідження і створені на цій основі рекомендації щодо формування освітнього середовища, адекватного новим завданням міжнародної діяльності у сфері середньої, вищої, післявузовської професійної і відповідної додаткової освіти, а також науково-педагогічних зв'язків. Цим, у першу чергу, визначається актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх джерел і публікацій, присвячених проблематиці роботи. Питанням, пов'язаним з можливістю використання досягнень зарубіжного досвіду у вітчизняній освіті, присвячені роботи В. Ф. Бондаренка, О. Верхогляд, О. В. Вошевської, К. Корсака, Г. О. Козлакової, В. І. Лугового, І. В. Ляшенко, О. О. Романовської, Ю. Ю. Романовської, О. О. Романовського, Ж. В. Таланової [4; 6; 7].

Проблеми міжнародної діяльності вищих навчальних закладів і вироблення підходів до формування концепції розвитку міжнародного співробітництва розглядають такі українські автори, як Я. Я. Болубаш, В. З. Гришак, В. Г. Кремень, М. Ф. Степко, О. В. Співаковський. На актуальності питань співробітництва університетів із зарубіжними організаціями, фондами, грантодавцями наголошують І. О. Мінгазутдінов, Т. Ю. Подобедова, С. А. Шмельова, О. І. Шнирков [7].

Мета статті – розглянути роль міжнародних освітніх програм в Україні у забезпеченні якості підготовки фахівців гуманітарного профілю.

Виклад основного матеріалу. Основними завданнями Міносвіти і науки України є: забезпечення інтеграції вітчизняної освіти й науки, державної системи охорони інтелектуальної власності у світовий простір із збереженням і захистом національних інтересів. Міносвіти і науки України відповідно до покладених на нього завдань: сприяє інтеграції навчальних закладів України з освітніми закладами, науковими установами, громадськими організаціями, фондами інших країн, проведенню міжнародних заходів з учнівською та студентською молоддю, організує і координує міжнародне співробітництво у сфері освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, сприяє участі вчених, наукових та науково педагогічних працівників України в розробленні й реалізації міжнародних науково-технічних програм і проектів [8].

У навчальних планах зарубіжних ВНЗ особливо підкреслюється формування вміння міжнародної діяльності. Так, у оновлених Законах про професійну та вищу освіту не лише визнається, але й активно стимулюється навчання, практика за кордоном. У цьому контексті варто назвати численні проекти та програми міжнародної співпраці, які підтримують розвиток неперервної освіти, та поширюються у ВНЗ України:

– **за професійною ознакою:** програма «*Песталоцці*» – структурний підрозділ Директорату з питань освіти та мовної політики Ради Європи, яка організовує та проводить постійно діючі семінари «Євро-

пейські модулі для навчання тренерів» з метою підготовки практиків-професіоналів (з 2007 року); міжнародна програма вдосконалення вчителів – *TIPD* (Teachers International Professional Development) (з 2002 року); Програма педагогічної майстерності та досягнень учителів шкіл Євразії та Південної Азії (*TEA*) є програмою Бюро у справах освіти та культури Державного департаменту США й адмініструється Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX). Програма TEA надає унікальну можливість учителям загальноосвітніх шкіл (5–11 класів) Євразії та Південної Азії поглибити компетентність з предметів, які вони викладають, покращити навички викладання, дізнатися більше про США. Програма підвищення кваліфікації включає академічне навчання та інтенсивний тренінг із методів викладання, написання навчального плану, стратегій викладання в умовах рідних країн учасників, лідерства в освіті;

– **бакалаврські програми, проекти:** Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів – International resource&exchanges board (*IREX*) зареєстрована в Україні в 1995 році [10]. IREX розробляє програми для вчителів і надає консультації щодо навчання протягом усього життя, починаючи з початкової та середньої освіти, охоплюючи вищу освіту та включаючи постійні професійні стажування. Програми розробляються в таких сферах: розвиток освітніх установ; тренінги для вчителів і викладачів до та під час їх роботи; розробка навчальних програм; стипендії на проведення міжнародних досліджень та для професійного розвитку; навчання за кордоном на бакалаврському та магістерському рівнях; технології для освіти; *UGRAD* (Програма обміну для студентів 1-3 курсів ВНЗ України) (з 2006 року); Мета програми: надати можливість студентам протягом 1 року навчатися в коледжах і університетах США та пройти практику за спеціалізацією; *ТЕМПУС* – одна з програм Європейського Співтовариства, що розроблена для надання допомоги соціально-економічним перетворенням у країнах-партнерах. Її мета – сприяти модернізації системи вищої освіти у країнах-партнерах (країнах-сусідах) ЄС через активізацію співпраці між вищими навчальними закладами ЄС та країн-партнерів [9]. Україна приєдналася до програми Темпус у 1993 році.

У межах програми Темпус I, II, III з 1993 до 2006 року за участі партнерів з України було профінансовано біля 300 проектів Темпус; *Еразмус Мундус* (програма співпраці та мобільності у сфері вищої освіти) (з 2004 року); Стипендії Вільного університету м. Берліна (Міжнародний літній університет Вільного університету м. Берліна (FUBiS) пропонує студентам Центральної та Східної Європи 10 стипендій для участі у своїй програмі. Претендент має закінчити принаймні 1 курс ВНЗ; Навчання у Віддріні (Європейський університет Віддріна, Франкфурт (Одер), оголошує конкурс на здобуття стипендій для українських студентів різних фахів, які дуже добре володіють німецькою мовою);

– **магістерські програми і проекти:** (*Стипендії ім. Фулбрайта*) (з 1992 року); Програму спрямовано

на випускників українських ВНЗ і студентів 4-5 курсів. Фіналісти отримують стипендії на навчання на магістерському рівні від одного до двох років або для наукового стажування в американському університеті впродовж 1 року; програма стипендій ім. Едмунда С. Маскі (з 2006 року); *Еразмус Мундус* (програма співпраці та мобільності у сфері вищої освіти) спрямовано на посилення співпраці у сфері вищої освіти на міжнародному рівні – через підтримку високоякісних європейських магістерських курсів, забезпечуючи студентам і науковцям з усього світу можливість отримати ступінь магістра в європейському університеті, а також через заохочення поїздок європейських студентів і науковців до третіх країн; *DAAD* – Німецька академічна служба обмінів (з 2005 року);

– **формування лідерських якостей:** Американські Ради з міжнародної освіти: *ACTR/ACCELS* (FLEX – Програма обміну майбутніх лідерів) (з 1992 року); освітні програми Британської Ради в Україні: програма «*Global Gateway*» (з 2004 року): міжнародна освіта – творча співпраця. Інтернет-портал; молодіжна програма «*People to People International*» (з 2004 року); проект «*Dreams + Teams*» (з 2006 року) [13].

Інтеграція системи освіти України в Європейський і світовий освітній простір передбачає розвиток взаємної співпраці освітніх систем різних країн.

Актуальність теми дослідження обґрунтована з урахуванням попиту українського суспільства на високопрофесійних учителів, які брали би участь у міжнародних програмах, навчилися проектувати педагогічну діяльність і реалізовувати свої плани, здатних навчити учнів адаптуватися до постійно змінюваних умов оточуючого середовища і продуктивно функціонувати в царині викладання філологічних дисциплін та організації роботи загальноосвітніх навчальних закладів.

Як зазначила Ліса Хеллер, аташе з питань культури Державного департаменту США, протягом тринадцяти останніх років, починаючи з моменту проголошення незалежності України, Державний департамент США відкрив можливість навчання у США для тисячі українських школярів, студентів, астратів, учителів та викладачів вищих навчальних закладів, науковців і молодих спеціалістів [3].

Учасники обмінних програм отримують можливість не лише поліпшити свій професійний рівень завдяки академічному навчанню, стажуванню і проведенню досліджень, але й відчутти суспільство та культуру країни, в якій вони живуть і навчаються. Для багатьох молодих людей програми обміну стали досвідом, який суттєво змінив їхнє життя.

У теперішньому все більше й більше глобалізованому світі взаєморозуміння стає важливішим, ніж будь-коли. Програми міжнародного обміну пропонують надзвичайні можливості долучитися до діалогу і співпраці, що допоможе позбутися бар'єрів і творити на засадах спільних цінностей. Вони допомагають збудувати мости міжнародного співробітництва та партнерства між націями, суспільствами і культурами [11].

Видання «Антологія адаптованого досвіду. Або для чого існують програми освітніх обмінів» [1] – результат творчої праці українських освітян, які не просто конструктивно і творчо опрацювали побачене за кордоном, але й намагаються поділитися цим досвідом. І це дає можливість щось змінити – в роботі над новими ідеями, завдяки обміну досвідом знайти однодумців і працювати разом, без будь-яких кордонів, задля поліпшення нашого спільного світу. Досвід є явищем, що переводить розвиток тих чи інших процесів на якісно новий рівень. Особливо він потрібен у галузі освіти, коли молоде покоління будь-якої держави можуть отримати нагоду запозичення знань та вмінь, накопичених людством і втілених у конкретному національно-ментальному контексті. Вони бачать, розуміють, запозичують та втілюють в українській педагогічній дійсності методичні розробки творчих освітянських колективів із США, Франції, Угорщини, Великої Британії та Уельсу.

Учасники програм не лише реалізували чимало іноваційних розробок технологій у галузі освіти інших країн. Вони творчо переробили отриманий досвід, перенесли його на власний соціально-культурний ґрунт.

Висвітлення процесу адаптованого втілення досвіду для побудови успішної школи, застосування спеціальних інтерактивних методик, покликаних розвинути творче, активне, критичне мислення в учнів, а також нових комунікативних підходів у навчанні й вихованні в позаурочний час – мета й зміст цього видання. Наприкінці кожного розділу учасники узагальнюють досвід адаптації та відповідають на такі запитання:

1) У чому полягає іноваційність побаченого, почутого, вивченого досвіду, який Вам вдалося адаптувати в Україні?

2) Що з побаченого/вивченого Ви змогли реалізувати у своїй професійній діяльності? Який практичний ефект Ви отримали?

3) З якими труднощами Ви зіткнулися під час впровадження цього досвіду?

4) Що б Ви порадили тим, хто хотів би скористатися Вашим досвідом?

5) Якби Вам запропонували поділитися своїми досягненнями з колегами, яку б форму передачі досвіду Ви обрали?

б) Де ще можна ознайомитися з Вашим досвідом? [1].

Співпраця з міжнародними проектами дозволило суттєво перебудувати роботу кафедр гуманітарних дисциплін деяких Інститутів післядипломної педагогічної освіти, змінити концепцію викладання, сформуванню дієву команду, використовувати тренінгові технології, сучасні інформаційні технології, сприяти переорієнтації на проектну діяльність, забезпечити підвищення кваліфікації кадрів.

Досвід упровадження іноваційних ідей у системі вищої освіти України можна проілюструвати на прикладі створення локального освітнього центру в Севастополі, в основу роботи якого було покладено проектний принцип додаткової освіти

та позауніверситетської діяльності. Прикладом такого центру може бути інноваційний освітній центр «Global», створений при одному з вузів Севастополя (www.global.iatr.org.ua). Головною ідеєю, покладеною в основу всебічної діяльності освітнього центру, було знайомство з міжнародними системами освіти, акумуляція нових студентських ідей, розвиток критичного мислення й активної життєвої позиції в молоді.

За словами посла США в Україні Джона Теффта, «отримати стипендію за Програмою імені Фулбрайта – це досягнення, і честь, а головне – шанс, який змінює все життя». Як визначав Рональда Рейгана: «В кожному з нас жевріє іскра, і якщо вона розгориться, вона здатна осяяти все наше подальше життя, піднести наші ідеали, подвоїти нашу толерантність і збільшити нашу жадобу до знань про світ» [3].

У 2011/12 академічному році зарахуванням на Програму імені Фулбрайта було відзначено 49 українців, серед яких 18 науковців, 9 молодих викладачів, які приєднуються до програми для молодих викладачів та дослідників, а також 22 випускники вишів України. Цьогоріч в Україну приїде загалом 41 фулбрайтівець з Америки – 18 науковців, 10 фахівців і 13 студентів. Як і їхні українські колеги, вони проведуть широкий спектр досліджень.

Програма імені Фулбрайта працює в Україні майже з 1992 року, а її випускники налічують понад 750 українців і 400 американців.

Директор програми Мирон Стахів відмітив, що у 2010/11 академічному році працівники офісу спільно з Українським Фулбрайтівським товариством провели XIII Щорічну Фулбрайтівську конференцію «Образ України в світі: реальний та бажаний». 38 фулбрайтівських стипендіатів зі США протягом академічного року викладали в українських університетах, консультували науково-дослідні інститути й вищі навчальні заклади, а також здійснювали дослідження в різних галузях науки.

Програма імені Фулбрайта в Україні у квітні 2012 року провела міжнародну конференцію з вищої освіти в Україні (educationconferenceua

2012.org.ua). Підготовка до конференції, розпочата у вересні 2010 року, об'єднала зусилля цілого ряду міжнародних і українських організації та інституцій, які займаються питаннями вищої освіти в Україні й за кордоном і мають оцінити прогрес у реформуванні галузі за останні двадцять років, а також намітити нові шляхи подальшого інтегрування вищої освіти України у світову наукову спільноту. Протягом року у фулбрайтівських програмах загалом узяло участь 92 стипендіати з України і США; з них 65 – в галузі гуманітарних і суспільних наук. Фулбрайтівські стипендіати та випускники за минулий рік зробили значний внесок у своїх галузях.

Під керівництвом Президента Українського Фулбрайтівського товариства Мирослави Антонович за останні п'ять років було організувано щорічні фулбрайтівські конференції з таких важливих тем, як «Український проект у XXI столітті» (2007), «Ідентичність і пам'ять у пострадянській Україні» (2008), «Україна і світ: прагнення змін» (2009), «Образ України в світі: реальний та бажаний» (2010), «Болонський процес в українській освіті: здобутки і перспективи» (2011; спільно з Сергієм Курбатовим, стипендіатом програми для молодих науковців, 2003/04); десятки українських стипендіатів отримали фінансування на публікацію монографій, написаних на основі досліджень, які проводилися за Програмою імені Фулбрайта, на організацію теоретичних і практичних семінарів, на поїздки на українські та міжнародні конференції для представлення своїх досліджень.

У 2010/11 академічному році 18 українських учених отримали стипендію Програми і проводили дослідження в кращих інституціях США – The Kennan Institute (Woodrow Wilson International Center for Scholars, Washington, DC), Harvard University (Cambridge, MA), Stanford University (Stanford, CA), the University of California-Berkeley, та Columbia University (New York, NY) [11].

Стажування в американських університетах дало українським ученим і дослідникам чималі шанси для реалізації власних проектів та досягнення поставлених наукових результатів (табл. 1).

Таблиця 1

Дослідження українських науковців

ПБ/ Навчал. заклад	Результат наукової діяльності
д-р Сергій Кужель, провідний науковий співробітник Інституту математики Національної Академії Наук України	– стаття «Journal of Physics G: Nuclear and Particle Physics» в передовому міжнародному науковому журналі; – співпраця з провідними американськими вченими в галузі розробки математично обґрунтованих псевдоермітових операторів PT-симетричної квантової механіки; – доповіді на міжнародних конференціях у Washington University in St. Louis (St. Louis, MO), в University of Missouri (Columbia, MO), у Швейцарії «Mathematical Theory of Quantum Network», на міжнародних симпозиумах у Дрездені та Празі.
Євген Федченко, директор школи журналістики Національного університету «Кієво-Могилянська Академія» (КМА)	– удосконалено нинішню програму з журналістики; приєднано програму Ph. D. до National Communication Association (Washington, DC); – отримано адміністративно-управлінський досвід у галузі залучення приватних та інституційних донорів; – співвикладання деяких курсів – американські викладачі читатимуть лекції у КМА.
Д-р Олександр Саченко, Тернопільський національний економічний університет	– розробив методологічні засади акредитації навчальних програм з комп'ютерних наук в українських університетах на основі стандартів Акредитаційної Комісії з інженерної та комп'ютерної освіти (Accreditation Board for Engineering and Technology, Baltimore, MD)
Д-р Олена Єршова, Київський національний університет технологій та дизайну	– вивчала американський досвід університетської автономії; – опрацювала відповідні наукові джерела, отримала професійні консультації з питань; – прослухала і опанувала дотичними до напрямку дослідження університетськими курсами
Лукаш Анастасія, Юридична академія України імені Ярослава Мудрого, Харків	– вивчала діяльність поліції та неурядових організацій у сфері попередження домашнього насильства; – знайомилася з кримінологічною літературою; – відвідувала заняття на факультеті юстиції та різні заходи поліції, судові слухання; – брала участь у міжнародних конференціях

Надзвичайно популярними є Програма запрошення американських науковців до вищих навчальних закладів і наукових інституцій для читання лекцій або проведення досліджень протягом одного або двох семестрів (U. S. Fulbright Scholar Program) та короткотривала Програма (Fulbright Specialist Program) – від двох до шести тижнів. У 2010/11 академічному році в Україні проводили дослідження та викладали 14 американських професорів за довготривалою програмою та 9 науковців, що брали участь у короткотривалій Програмі.

Професор Стівен Норт (State University of New York at Albany, NY) перебував у Тернопільському національному економічному університеті в січні-червні 2011 року і працював на кафедрі іноземних мов для зовнішньоекономічної діяльності. Він читав лекції та проводив практичні заняття з теорії і практики академічного письма для студентів; консулював викладачів і студентів з різноманітних питань ділової англійської мови; проводив засідання клубу англійської мови (English Speaking Club) та брав участь у всіх заходах, що проводилися кафедрою та факультетом.

У рамках Короткотермінової Програми для фахівців у жовтні-листопаді 2010 року до Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (КНЕУ) було запрошено професора міжнародної економіки з University of Redlands (Redlands, CA). Для професорсько-викладацького складу за сприяння Інституту вищої освіти КНЕУ був організований цикл методологічних семінарів, де розглядалися питання розробки та оцінювання академічних програм, організації навчального процесу, інтеграції викладачів у міжнародне дослідницьке середовище. Студенти та викладачі продемонстрували велику зацікавленість у подібних програмах. Так, більше ніж 450 студентів та 70 викладачів КНЕУ взяли участь у лекціях і семінарах, понад 20 студентів виступили на заключній науковій конференції [3].

Головною метою перебування д-ра Уїлера в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя була розробка програми розвитку для завідувачів кафедр, а також проведення консультацій для адміністрації університету з різноманітних питань забезпечення якості навчання. Його діяльність включала дводенний семінар для завідувачів кафедр Ніжинського університету, а також шістьох

інших українських університетів, консультації з ректорською радою та працівниками деканатів, викладання студентам-магістрам курсу менеджменту навчального процесу та проведення консультацій для студентів-магістрів щодо написання дипломних робіт.

Тамара Рендольф забезпечувала загальну допомогу викладачам Київського університету імені Бориса Грінченка з цілого ряду професійних питань: методів викладання, науково-дослідної діяльності, навичок лідерства; завдяки їй викладачі дізналися про найкращі педагогічні стратегії, які дозволяють підвищити рівень навчання студентів; вона також ознайомила викладачів і адміністрацію університету з принципами роботи так званих навчальних громад. Тамара Рендольф провела оцінку потреб викладачів, поділилася стратегіями збагачення навчальних програм, прочитала дванадцять лекцій, а під час проведення занять у клубі англійської мови активно спілкувалася зі студентами.

Головною метою гранту д-ра Уайта було формування конструктивного погляду на необхідність змін у Навчально-науковому інституті іноземних мов. Його лекції та консультації ознайомили завідувачів кафедр і викладачів із методами запровадження змін у спосіб, що на практиці забезпечив би позитивний ефект нововведень. Завдяки д-ру Уайту встановилися тісніші контакти між Chadron State College (Chadron, NE) та Черкаським національним університетом імені Богдана Хмельницького.

Д-р Шулмана у Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського читав курси з міжнародних відносин, допомагав у оформленні заяви на грант для факультету політології, проводив консультації для студентів-магістрів, допомагаючи їм у написанні дипломних робіт, робив презентації з написання дисертацій і з проблем плагіату для викладачів і студентів-магістрів, а в Сімферополі, Ялті та Севастополі виступав перед майбутніми українськими аплікантами Програми імені Фулбрайта, щоб поділитися особистим досвідом американського учасника Програми в Україні, а також розповісти про американську систему вищої освіти [3].

Результати міжнародної співпраці Севастопольського міського гуманітарного університету та Севастопольського інституту післядипломної освіти (СПО) представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Міжнародна співпраця

№ п/п	Назва програми, проекту	Учасники		Сроки реалізації	База реалізації	Нормативна база (№ приказу та т.п.)	Зміст роботи
		Страна	Організація, організатор				
1	Удосконалення системи підвищення кваліфікації вчителів АМ (INSETT)	США	Американська Рада, Британська Рада	2010-2011	ШО	Міжурядові угоди	Удосконалення програм курсів підвищення кваліфікації вчителів
2	Впровадження автентичних НМК, рекомендованих МОН України з підготовки учнів до незалежного тестування	Великобританія, Франція, Німеччина	Представництва видавництва	1996-2012	школи України	Міжурядові угоди	Відбір, апробація, експертиза НМК

Продовження табл. 2

3	Проект TEFL «Викладання англійської як іноземної»	США, Україна	Корпус Миру США, МОНУ	1997-2010	ЗШ № 3, 43	Міжурядові угоди	Робота з вчителями та обдарованими учнями
5	«Викладання французької як іноземної»	Франція	МОНУ, Інститут Франції в Україні	1997-2012	Білінгвальна гімна. № 2	Міжурядові угоди	Робота з вчителями та обдарованими учнями
6	«Викладання німецької як іноземної»	Німеччина	МОНУ, Гете – Інститут	1997-2012	ЗШ № 35	Міжурядові угоди	Робота з вчителями та обдарованими учнями
7	«Викладання іспанської як іноземної»	Іспанія	МОНУ	2007-2012	ЗШ № 45	Міжурядові угоди	Робота з вчителями та обдарованими учнями

На базі Севастопольського міського гуманітарного університету Андреа Морли та Ноела Пілар, волонтери Корпусу Миру, провели професійно-орієнтований семінар (Professional Skills Training) для студентів 3-4 курсів, метою якого було розвиток професійних навичок студентів: написання резюме; співбесіди; інтерв'ю, пошук роботи; участі в Міжнародних проектах, програмах, навчання за кордоном; подали заявку на отримання грантів у рамках відкритого безстрокового грантового конкурсу «Український медійний проект» («У-Медіа»); зареєструвалися до участі в програмі Темпус (Транс'європейська програма мобільності для навчання в університетах) – освітня програма Європейського Союзу, яка підтримує модернізацію системи вищої освіти та створює простір для співпраці в країнах-партнерах ЄС через університетські проекти. Також програма спрямована на добровільне наближення систем вищої освіти в країнах-партнерах до здобутків розвитку вищої освіти в країнах ЄС, і додатково пропагує підхід міжлюдської співпраці (people to people approach).

Програма «Intel® Навчання для майбутнього» – сучасна система підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів із новітніх інтерактивних, визнаних у 40 країнах світу методиках, зміст якої був локалізований і адаптований до Державних стандартів освіти України. З жовтня 2003 року програма почала упроваджуватися в Україні. Уже підготовлено

близько 3000 вчителів за програмою «Intel®. Навчання для майбутнього», створені центри при інститутах підвищення кваліфікації вчителів [12].

Програма підвищення кваліфікації вчителів англійської мови і підготовки до ТКТ (the Teaching Knowledge Test). Програма націлена на систематизацію знань учителів англійської мови, приведення їх у відповідність з міжнародними стандартами, які є орієнтирами при створенні єдиного освітнього простору згідно з Болонською Угодою. Іспит ТКТ був уведений Кембріджським екзаменаційним синдикатом в 2005 році. ТКТ перевіряє знання методики викладання англійської мови і є міжнародним стандартом теоретичних знань професійного викладача англійської мови. На базі Севастопольського міського гуманітарного університету склали іспит з 3 модулів 20 викладачів Вузів і шкіл м. Севастополя.

Такий курс можна розглядати як курс підвищення кваліфікації, який познайомить слухачів з новітніми тенденціями британської школи лінгвістики. Учителі, що пройшли курсову підготовку в країнах близького і далекого зарубіжжя, є активними учасниками всіх методичних заходів. Вони діляться досвідом і знаннями, виступаючи перед слухачами на курсах підвищення кваліфікації (табл. 3), Всеукраїнських і міських конференціях, засіданнях методичних об'єднань, семінарах-практикумах, готують творчі звіти [12].

Таблиця 3

Розробки випускників міжнародних освітніх програм

№ п	Назва тренінгу	Тренер	Опис тренінгу
1	Вчимося бути громадянами	Олександр Войтенко, тренер Асоціації «Нова Доба»	Тренінг для вчителів предметів суспільно-гуманітарного циклу
2	Дводенний навчальний семінар з курсу «Ми – громадяни України»	Олександр Войтенко, випускник програми «Партнери в освіті» (PIE)	Семінар для вчителів середніх шкіл і методистів
3	Створюємо демократичне середовище уроку	Вадим Крутоус, м. Житомир, програма «Партнери в освіті»	Інтерактивний тренінг для вчителів, позитивного ставлення до багатоманітності.
4	«Проектна робота на уроках англійської мови», «Політична коректність», «Вступ до американознавства»	Цегельська Марина Валеріївна, Криворізький державний педагогічний університет	Цільова аудиторія: учителі англійської мови середніх шкіл та вищих навчальних закладів
5	Застосування інтерактивних технологій у навчанні дітей і дорослих	Пометун Олена: доктор пед. наук, професор, тренерка і директор Благодійної організації «Вчителі за демократію і партнерство»	Тренінг для заступників директорів шкіл, учителів, викладачів вищої школи, методистів управлінь освіти різного рівня, тренерів
6	Teaching speaking with Multiple Intelligences theory in mind	Шилова Наталя Володимирівна, викладач Київського економічного інституту менеджменту	Тренінг для вчителів і методистів із викладання англійської мови

Висновки і перспективи подальших досліджень. Відкрите, сучасне і конкурентне суспільство, з працездатними і мобільними громадянами, може реалізувати себе через упровадження освітніх програм, через підтримку співпраці між вузами та інтенсифікацію академічного, дослідницького і студентського обміну в різних галузях.

Участь у міжнародних освітніх програмах сприяє міжвузівській співпраці та розвитку освітніх програм

відповідно до потреб кваліфікованих трудових ресурсів у різних областях. Таким чином, студенти і викладачі дістають можливість вчитися або викладати у Європі, США, а учасники програми підвищують свій академічний статус і можливість взаємодії з іншими університетами на міжнародному рівні. Цьому можуть бути присвячені подальші перспективні дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антологія адаптованого досвіду. Або для чого існують програми освітніх обмінів. – Рівне, 2004.– 388 с.
2. Болонский процесс: европейские и национальные структуры квалификаций (книга-приложение 2) / под науч. ред. В. И. Байденко. – М. : Исслед. центр пробл. кач-ва подгот. спец., 2009. – 220 с.
3. Інститут міжнародної освіти. Програма «Стипендії ім. Фулбрайта» в Україні// Режим доступу : www.fulbright.org.ua
4. Козлакова Г. О. Міжнародна співпраця з підготовки вчителів до використання інформаційно-комунікаційних технологій / Г. О. Козлакова, Н. Б. Самойленко // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 36-41.
5. Концепція мовної освіти в Україні // Режим доступу : www.mon.gov.ua/gr/obg/2010/proekt_271210.doc.
6. Корсак К. В. Прогрес України у світлі можливої конкуренції між поняттями «інтелекту нації» та «людського капіталу» / К. В. Корсак // Вища освіта України. – 2009. – № 1. – С. 37-42.
7. Луговий В. І. Компетентності та компетенції: поняттєво-термінологічний дискурс Вища освіта України : теорет. та наук.-метод. часоп. № 3. (Дод. 1) / Ін-т вищої освіти АПН України ; [голов. ред. В. Андрущенко ; редкол. : В. Баюров, І. Вакарчук, В. Луговий та інш. – [К.], 2009. – [Тем. вип.] : Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – С. 8-14.
8. Міністерство науки і освіти України (Міжнародні програми) // Режим доступу : http://www.mon.gov.ua/international/programs/rozd_3.doc.
9. Програма Темпус в Україні // Режим доступу : <http://tempus.org.ua/>
10. Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів International resource & exchanges board (IREX) // Режим доступу : http://kiev.usembassy.gov/educult_ukr.html.
11. Самойленко Н. Б. Необхідність підготовки вчителів до участі в міжнародних освітніх програмах в умовах міжнародної співпраці / Н. Б. Самойленко // Вища освіта України № 3 (додаток 2) –2011 р. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – Т. I (26). –700 с. – С. 490-497.
12. Самойленко Н. Б. Международное сотрудничество в области образования/ Н. Б. Самойленко // Горизонты образования. – 2011. – № 1. – С. 124–128.
13. Самойленко Н. Б. Collaborative project as an educational method in teachers' career and in their professional development / Н. Б. Самойленко // Навчання англійської мовної комунікації в Україні та у світі: проблеми і перспективи : матеріали II Міжнародної науково-методичної конференції, 18-19 листопада 2011 р. – Львів, ЛНУ ім. Івана Франка, 2011.– С. 40-41.
14. Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education – Recommendation CM/Rec (2010)7 and explanatory memorandum Council of Europe Publishing, 2010.

Рецензенти: **Тялева І. Н.**, – к.пед.н., доцент, зав. каф. іноземної філології Севастополюський державний гуманітарний університет.

© Самойленко Н. Б., 2012

Дата надходження статті до редколегії 18.04.2012 р.

САМОЙЛЕНКО Наталія Борисівна – викладач кафедри теорії та практики перекладу ЧДУ ім. Петра Могили.

Коло наукових інтересів: методика викладання іноземної мови, формування дослідницьких умінь студентів, інноваційні технології, формування міжкультурної компетентності вчителів гуманітарного профілю, підготовка до реалізації міжнародних освітніх програм.